

Art. 10 lid 2 sub e Wob

Datum 31 januari 2019

Onderwerp Wob-besluit

Behandeld door Art. 10 lid 2 sub e Wob

Ons kenmerk Z18-20941 / D19-225

Uw kenmerk -

Bijlagen 12

Geachte Art. 10 lid 2 sub e Wob,

Op 4 december 2018 heeft u een verzoek op grond van de Wet openbaarheid van bestuur (Wob) ingediend, waarin u vraagt om informatie ten aanzien van de telling van de grote grazers in de Oostvaardersplassen op 29 en 30 oktober 2018. Bij brief van 13 december 2018 is de ontvangst van uw brief bevestigd.

Per brief d.d. 2 januari 2019 heb ik de beslissing op uw Wob-verzoek op grond van het bepaalde in artikel 6 lid 2 van de Wob met vier weken verdaagd, omdat met het verzamelen van de door u gevraagde informatie meer tijd is gemoeid.

Besluit

Uw Wob-verzoek heeft concreet betrekking op de volgende documenten:

1. De foto's en ander beeldmateriaal genomen op 29 en 30 oktober 2018 tijdens de helikoptervlucht ten behoeve van de telling van de grote grazers in de Oostvaardersplassen;
2. Alle overige documenten ten aanzien van de telling van de grote grazers in de Oostvaardersplassen op 29 en 30 oktober.

De door u gevraagde zaken vallen onder de reikwijdte van de Wob. Ik heb onderzocht of er documenten bij Staatsbosbeheer beschikbaar zijn, die aan uw verzoek voldoen. Ik heb twaalf documenten aangetroffen, die nog niet eerder openbaar zijn gemaakt.

Ten aanzien van uw eerste punt, heb ik zes documenten aangetroffen. Het gaat om foto's van konikpaarden gemaakt tijdens de helikoptertelling op 29 en 30 oktober 2018. Van edelherten en runderen zijn geen foto's genomen tijdens deze helikoptertelling.

Ten aanzien van uw tweede punt, heb ik zes documenten aangetroffen. Het gaat om de resultaten van de helikoptertelling van 29 en 30 oktober 2018, een uitgebreide weergave van deze telling, een auditrapport van Wageningen University & Research over de helikoptertellingen, de brief aan de provincie Flevoland over de uitkomst van de helikoptertelling en tot slot twee facturen van de helikoptertelling. Met betrekking tot de

factuur van Heli Holland Airservice B.V., meld ik u dat deze factuur betrekking heeft op de telling van zowel 29 als 30 oktober 2018, ondanks dat dit niet vermeld staat op de factuur.

Ik heb besloten tegemoet te komen aan uw verzoek en de informatie openbaar te maken. U treft de documenten, inclusief een overzicht, aan als bijlagen bij dit besluit.

Ik heb de in de bijgevoegde stukken vermelde persoonsgegevens onleesbaar gemaakt. Op basis van artikel 10, lid 2 aanhef en onder e Wob blijft verstrekking van informatie achterwege voor zover het belang daarvan niet opweegt tegen het belang dat de persoonlijk levenssfeer wordt geëerbiedigd. Ik ben van oordeel dat t.a.v. deze gegevens het belang dat de persoonlijk levenssfeer wordt geëerbiedigd zwaarder moet wegen dan het belang van openbaarheid.

Omdat de door u verzochte informatie voor meer mensen interessant kan zijn, wordt deze brief geanonimiseerd op de website van Staatsbosbeheer geplaatst onder www.staatsbosbeheer.nl/woboostvaardersplassen

Rechtsmiddelen

Indien u het met dit besluit niet eens bent, kunt u binnen zes weken na verzending van dit besluit schriftelijk bezwaar maken. Ook een andere belanghebbende kan tegen dit besluit bezwaar maken. Het bezwaarschrift kan worden gezonden aan de Directeur Staatsbosbeheer, Postbus 2, 3800 AA Amersfoort. U wordt verzocht een afschrift van dit besluit bij het bezwaarschrift te voegen.

Een bezwaarschrift moet zijn ondertekend en bevat tenminste :

- Naam en adres van indiener;
- Dagtekening;
- Omschrijving van het besluit waartegen het bezwaar is gericht;
- De gronden waarop het bezwaar rust.

Het niet voldoen aan deze eisen kan leiden tot niet-ontvankelijkheid van het bezwaarschrift.

Als u nog vragen hebt dan kunt u contact opnemen met mevrouw **Art. 10 lid 2 sub e Wob** of **Art. 10 lid 2 sub e Wob**.

Met vriendelijke groet,
de directeur, namens deze

Art. 10 lid 2 sub e Wob

ir. C. Lever MPA
divisiedirecteur Grond & Gebouwen

Overzicht bijlagen

1. foto helikoptertelling
2. foto helikoptertelling
3. foto helikoptertelling
4. foto helikoptertelling
5. foto helikoptertelling
6. foto helikoptertelling
7. overzicht resultaten helikoptertelling
8. resultaten helikoptertelling, d.d. 1 november 2018, d.d. 9 november 2018
9. audit helikoptertellingen 2018 Wageningen University & Research
10. factuur Wageningen University & Research, d.d. 13 december 2018
11. factuur Heli Holland Airservice B.V., d.d. 27 december 2018 (factuur vlucht 29 en 30 oktober 2018)
12. brief aan de provincie – officiële cijfers helikoptertelling – d.d. 2 november 2018

Resultaten helikoptertelling 2019, van ecoloog Staatsbosbeheer d.d. 1 nov. 2018

Op basis van de gegevens van de tellingen vanuit de helikopter kom ik op de volgende aantallen:

datum	tijd	edelherten	konikpaarden	heckrunderen	opmerkingen
29-okt-18	09:00	2305	606	192	
29-okt-18	13:00	2326	607	203	
30-okt-18	09:00	2116	611	189	regen, slecht zicht

De derde telling is dus voor edelhert en heckrund minder goed door het zicht en vallen daardoor lager uit. Voor de paarden viel dit wel mee omdat die van de foto's zijn geteld en dat wel goed te doen was.

Dit zijn de ruwe gegevens op basis waarvan de gemiddelden zoals aangegeven in de brief aan de provincie zijn bepaald.

datum	tijd	edelherten	konikpaarden	eckrunders	opmerkingen
29-okt-18	09:00	2305	606	192	
29-okt-18	13:00	2326		203	
30-okt-18	09:00		611		regen, slecht zicht
	gemiddeld	2316	609	198	
	afgerond	2325	610	200	

Telling met helikopter 29 oktober 2018; 9:00-11:00 u

Telling uitgevoerd door [redacted] boswachter Staatsbosbeheer

Art. 10 lid 2 sub e Wob van Alterra is meegevlogen maar heeft geen goede telling kunnen uitvoeren

vak	Telling [redacted]			Telling [redacted] Art. 10 lid 2 sub e Wob		
	edelhert	konik	heckrund	edelhert	konik	heckrund
Cz 48		foto				
Cz 27		foto				
Cz 28		foto				
Cz 32		foto				
Cz 29		17				
Cz 33					3	
Cz 30		37			42	
Cz 34		3				
Dz 8		12			12	
Dz 15		242	76			73
Dz 9		1	53			
Dz 16		198				
Dz 124		261			>200	
Dz 17		171				
Dz 27		84	15			15
Dz 28		66	48			58
Ez 28		158				
Ez 29		175				
Ez 20		2				
Ez 30		261				
Ez 139		52				
Ez 31		1				
Ez 22			6		1	6
Ez 23		38				
Ez 32		341				
Ez 140		58				
Ez 33		39				
Ez 24		16				
Ez 25		53	14			
moeras		3			3	
Kotterbos		16				
Oostvaardersbos		0				
Totaal	2305	20	192			
foto		586				
TOTAAL	2305	606	192			

telling met helikopter 29 oktober 2018; 13:00-15:00 u

Telling uitgevoerd door [redacted] boswachter Staatsbosbeheer

Art. 10 lid 2 sub e Wob van Alterra is meegevlogen maar heeft geen goede telling kunnen uitvoeren

vak	Telling [redacted]			Telling [redacted] Art. 10 lid 2 sub e Wob		
	edelhert	konik	heckrund	edelhert	konik	heckrund
Cz 28		foto				
Cz 32		foto				
Cz 29			1			1
Cz 33		foto				
Dz 8		13	1			1
Dz 15		61	63		13	63
Dz 9			5			
Dz 16		265	1			
Dz 124		111	38			38
Dz 17		491				
Dz 10			31			31
Dz 26					1	
Dz 27		131	10			11
Dz 131			53			49
Dz 28		29	1		25	1
Ez 28		191		ca 200		
Ez 29		154		107		
Ez 30		206				

Ez 139	64			55	
Ez 21				ca 150	
Ez 22		6		1	6
Ez 23	15			15	
Ez 32	398			ca 200	
Ez 140	68			55	
Ez 33	16			28	
Ez 24	32			27	
Ez 25	62	14		57	14
moeras	6			4	
Kotterbos	13				
Oostvaardersbos	0				
Totaal	2326	21	203		
foto		586			
TOTAAL	2326	607	203		

telling met helikopter 30 oktober 2018; 9:00-11:00 u; regen en slecht zicht

Telling uitgevoerd door Art. 10 lid 2 sub e Wob boswachter Staatsbosbeheer

Art. 10 lid 2 sub e Wob van Alterra is meegevlogen, maar heeft geen telling uitgevoerd

CONCLUSIE: Vanwege slechte weer is deze derde telling niet meegenomen in het berekenen van het gemiddelde

vak	Telling <small>Art. 10 lid 2 sub e Wob</small>		
	edelhert	konik	heckrund
Cz 47		2	
Cz 29		foto	
Cz 33		1	
Cz 30		16	
Cz 34		131	
Dz 8		63	
Dz 15		2	65
Dz 9		1	25
Dz 16		260	6
Dz 123			29
Dz 124		125	
Dz 17		186	
Dz 26		76	
Dz 27		86	63
Dz 28		58	
Ez 28		111	1
Ez 21		140	
Ez 30		162	
Ez 139		168	
Ez 31		16	
Ez 22		19	6
Ez 32		110	
Ez 140		162	
Ez 24		13	
Ez 25		164	14
moeras		7	
Kotterbos		35	
Oostvaardersbos		2	
totaal	2116	20	189
foto		591	
TOTAAL	2116	611	189

telling Konikpaarden op foto 29 okt 2018

totaal	586 totaal	586
foto 1	21 foto 1	21
foto 2	380 foto 2	380
foto 3	185 foto 3	185

telling konikpaarden op fotot 30 okt 2018

totaal	591 totaal	591
foto 1	168 foto 1	168
foto 2	418 foto 2	418
foto 3	5 foto 3	5

gemiddeld op foto 589
afgerond op foto 590

Audit Helikoptertellingen 2018 Oostvaardersplassen

Art. 10 lid 2 sub e Wob

Wageningen Environmental Research
9-11-2018

Staatsbosbeheer voert jaarlijks helikoptertellingen uit in de Oostvaardersplassen om vast te stellen hoeveel hoefdieren (Konikpaarden, Heckrunderen en Edelherten) aanwezig zijn. Hiervoor wordt een protocol gehanteerd uit 2011 (Helikoptertellingen en verstoringsonderzoek Oostvaardersplassen. Draaiboek versie 1.1). Staatsbosbeheer heeft Wageningen Environmental Research (WENR) gevraagd om te controleren of het telprotocol naar behoren wordt toegepast en hoe betrouwbaar de waarnemers zijn. WENR heeft daartoe een audit uitgevoerd van de werkwijze tijdens de vluchten en geanalyseerd in hoeverre deze werkwijze overeenkomt met het protocol. Een analyse van de (betrouwbaarheid en nauwkeurigheid van de) telgegevens hoorde niet tot onze opdracht.

Op 29-10-2018 zijn twee tellingen uitgevoerd, op 30-10-2018 is de derde telling uitgevoerd. De telling werd uitgevoerd door één teller die voorin zat naast de piloot, de hoofdteller. Achterin zat een andere waarnemer van Staatsbosbeheer en een onafhankelijk waarnemer van WENR (twee verschillende personen op de twee dagen). Omdat de teller voorin het beste zicht had op de omgeving heeft deze het gros van de telling verricht. In aanvulling hierop is op verzoek van de hoofdteller (en soms ook op eigen initiatief) geteld door de achterin zittenden en werden door deze personen op aangegeven van de hoofdteller foto's gemaakt wanneer het grote groepen dieren betrof. De foto's bieden de mogelijkheid om achteraf de aantallen dieren te tellen en eventuele correcties op de getelde aantallen te maken. Deze analyse wordt gedaan door een medewerker van Staatsbosbeheer die niet betrokken was bij de tellingen. In aanvulling hierop is door één waarnemer van Staatsbosbeheer gelijktijdig met de vluchten een aanvullende grondtelling uitgevoerd in het Kotterbos dat onvoldoende zicht biedt op de grond vanuit de helikopter.

Wordt het telprotocol naar behoren toegepast?

Het telprotocol is op hoofdlijnen naar behoren toegepast. Er zijn drie afwijkingen geconstateerd:

De tellingen zijn niet verricht conform het vluchtplan uit het draaiboek. In afwijking op het protocol werden de tellingen niet verricht in 10 blokken, maar werd een fijnmaziger vluchtplan gehanteerd, waarbij ieder perceel systematisch werd geteld.

De telling in de lucht is niet gedaan door twee onafhankelijke tellers. De telling is grotendeels verricht door de hoofdteller en is ondersteund door twee waarnemers achterin, die indien nodig hebben meegeteld ter controle van de teller of voor het bepalen van de aantallen op een perceel.

De waarnemers achterin hebben op aanwijzing van de hoofdteller foto's gemaakt van grote groepen dieren t.b.v. een correctie achteraf en voor het bepalen van de aantallen Konikpaarden. De paarden zijn alleen geteld daar waar het kleine groepen betrof, en niet geteld vanuit de lucht daar waar het één grote kudde betrof. De ervaring leert dat de aantallen nauwkeuriger kunnen worden bepaald door foto analyse.

Zijn de waarnemers betrouwbaar?

Steekproefsgewijs heeft de onafhankelijke waarnemer van WENR meegeteld of geschat om de aantallen te bepalen. De verschillen tussen de aantallen die geteld werden door de teller kwamen zeer goed overeen met de getelde aantallen door de onafhankelijke waarnemer. Verschillen bedroegen slechts enkele dieren (< ca. 2% van het totaal/perceel). In die gevallen waarin de afwijking groter was werd dit veroorzaakt doordat de waarnemer niet in staat was om snel genoeg te tellen omdat hij bezig was met

fotograferen, of omdat het zicht vanuit de achterkant onvoldoende was waardoor dieren aan het oog waren onttrokken. Op basis van onze observaties blijkt dat de telling betrouwbaar wordt uitgevoerd door de waarnemers van Staatsbosbeheer.

Aanbevelingen

Het gehanteerde protocol is destijds opgesteld om een definitief monitoringsprotocol op te stellen. De praktische invulling die nu wordt gehanteerd is op hoofdlijnen hetzelfde, maar is op basis van ervaringen in de afgelopen jaren op onderdelen verschillend. Aanbevolen wordt dan ook om het protocol te updaten m.b.t. het vluchtplan, de tellers en de wijze van het tellen van Konikpaarden.

Het momenteel gevolgde vluchtplan maakt het betrouwbaarder tellen beter uitvoerbaar t.o.v. het protocol uit 2011 omdat er beter zicht is op dieren die een blok verlaten of binnenlopen. Aanbevolen wordt om dit op te nemen in een definitief protocol.

De telling door één teller, ondersteund door twee waarnemers/ fotografen achterin lijkt een efficiëntere methode dan het tellen door de in het protocol genoemde twee tellers. Steekproefsgewijze controle van de door de hoofdteller waargenomen aantallen, het verrichten van aanvullende tellingen door waarnemers achterin en controle middels foto's geeft een betrouwbaardere uitkomst van de tellingen waarmee de trend van de populaties kan worden gevolgd. Aanbevolen wordt om dit op te nemen in een definitief protocol.

Het tellen van Konikpaarden is eenvoudiger en nauwkeuriger uit te voeren d.m.v. fotoanalyse omdat ze bijna allemaal bij elkaar lopen waardoor met ondersteunende foto's een goede schatting kan worden gemaakt. Aanbevolen wordt om ook foto's te nemen van aanwezige grote groepen edelherten. Dit biedt in potentie de mogelijkheid voor een interne controle door het getelde aantal hoefdieren in een perceel te vergelijken met de achteraf bepaling via de gemaakte foto's. Kanttekening hierbij is dat de telling van edelherten vanuit een helikopter in veel gevallen minder nauwkeurig is omdat herten in hoge vegetaties niet altijd goed te zien zijn en ze soms te verspreid lopen om aantallen in grote groepen met foto's te corrigeren.

Retouradres: Postbus 47, 6700 AA Wageningen

Staatsbosbeheer
T.a.v. Art. 10 lid 2 sub e Wob
Postbus 338
3800 AA Amersfoort
Nederland

Factuur

Pagina 1 / 1

Factuurdatum	Debiteurnummer	Factuurnummer	Projectnummer
13-12-2018	42007619	7218521168	5200044233
Omschrijving	Aantal	Prijs/Eenheid	BTW Bedrag excl. BTW
Factuur betreffende beoordeling helicoptertellingen grote grazers in Oostvaardersplassen op 29 en 30 oktober 2018, inclusief opstellen rapportage en kilometervergoeding. E.e.a. in overleg met Art. 10 lid 2 sub e Wob. Volgens uw inkoopordernummer UBW50174969 d.d. 22 oktober 2018			21,0 2.750,00
Netto bedrag		EUR	2.750,00
Totaal BTW 21%		EUR	577,50
Te voldoen		EUR	3.327,50

Wij verzoeken u bovenstaand bedrag binnen 30 dagen na factuurdatum over te maken onder vermelding van debiteur- en factuurnummer.

Rabobank
IBAN-nummer : Art. 10 lid 2 sub e Wob
Swift / BIC : Art. 10 lid 2 sub e Wob
BTW-nummer : Art. 10 lid 2 sub e Wob
KvK-nummer : 09098104

Wageningen Environmental Research
Postbus : Postbus 47, 6700 AA Wageningen
Behandeld door : Art. 10 lid 2 sub e Wob
Telefoonnr. : +31317486670
E-mailadres : Art. 10 lid 2 sub e Wob
Adres : Droevendaalsesteeg 3
Postcode / Plaats : 6708 PB Wageningen

Heli Holland Airservice BV

Kanaal B Z.Z. 3
7881 NB
Emmercompasuum
Tel.: +31 591 354 318, Fax: +31 591 352 769

Bank: ABN-AMRO

Handelsregister nr 04035850
BTW nr **Art. 10 lid 2 sub e Wob**

GECONTROLEERD 28 DEC 2018

Staatsbosbeheer
Postbus 2
3800 AA Amersfoort

T.a.v. **Art. 10 lid 2 sub e Wob**

FACTUUR

Nota nr. 397001 / 18100821

Emmercompasuum, 27-12-2018

	Prijs	Bedrag
Voor u gevlogen d.d. 29 Oktober 2018 Per helikopter Eurocopter EC120 Tbv Wildtellingen Oostvaarders		
Order nummer: BEC 564		
Helicopter Wildtellingen Oostvaarders Landingsgelden	885,00 85,00	2.885,10 170,00

Banking details:

Art. 10 lid 2 sub e Wob

Totaal excl. BTW	3.055,10
BTW bedrag	641,57
Totaalbedrag EUR	3.696,67

Betaling 8 dagen na factuurdatum

Provincie Flevoland
Gedeputeerde Staten t.a.v. **Art. 10 lid 2 sub e Wvob**
Postbus 55
8200 AB Lelystad

Datum **2 november 2018**
Onderwerp **Uitkomst helikoptertelling oktober 2018**
Behandeld door **Art. 10 lid 2 sub e Wvob**
Ois kenmerk **D 2018-4517**
Uw kenmerk -
Bijlagen -

Geachte heer **Art. 10 lid 2 sub e**

In de opdracht tot *afschot edelherten Oostvaardersplassen* van de provincie Flevoland aan Staatsbosbeheer is onder punt 11 *monitoring en evaluatie* opgenomen dat Staatsbosbeheer *rond 15 november de actuele telgegevens van de edelherten (en konikpaarden en heckrunderen) in het gebied aangeleverd heeft bij de provincie Flevoland*. Afgesproken is dat voor die actuele telgegevens gebruik gemaakt wordt van de helikoptertelling die jaarlijks, conform de vastgelegde procedures, in de Oostvaardersplassen wordt uitgevoerd. Dit jaar is tevens eind september een grondtelling van de edelherten uitgevoerd.

Op 29 en 30 oktober 2018 zijn drie helikoptervluchten uitgevoerd. Er is zowel boven het moeras als boven de grazige delen gevlogen, steeds op een minimale hoogte van 150 meter om verstoring van vogels en de grazers tot een minimum te beperken. De tellingen zijn uitgevoerd door twee medewerkers van Staatsbosbeheer. Tevens is een onafhankelijke observator van de Wageningen Universiteit meegegaan. Tegelijk met de helikoptertelling is een grondtelling uitgevoerd in de voor edelherten toegankelijke bosgebieden. Dit omdat vanuit de lucht de edelherten in het bos niet of slecht waarneembaar zijn. In onderstaand overzicht is de gewogen uitkomst van de drie uitgevoerde tellingen weergegeven. Uit ervaring met voorgaande jaren wijzen wij u er op dat er een verschil zit tussen de uitkomst van helikoptertelling en grondtelling. In beide tellingen is een foutmarge van 10% niet ongebruikelijk, waarbij de helikoptertelling vaak lager uit lijkt te vallen. Met de tellingen wordt een zo nauwkeurig mogelijke schatting beoogd. De gemiddelde aantallen zijn:

- Edelherten: 2320
- Konikpaarden: 610
- Heckrunderen: 200

De grondtelling van eind september had als uitkomst dat er tussen de 2250-2550 edelherten in het gebied voorkomen. Dit wordt met de helikoptertelling bevestigd.

Ik ga er vanuit dat met deze informatie voldaan is aan het onderdeel monitoring en evaluatie uit de opdracht tot afschot van edelherten.

Als u inhoudelijke vragen hebt dan kunt u contact opnemen met **Art. 10 lid 2 sub e Wob** of via **Art. 10 lid 2 sub e Wob**

Met vriendelijke groet,

Art. 10 lid 2 sub e Wob

Ing. N.W. de Snoo

hoofd Staatsbosbeheer Flevoland